

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562.

DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članne izvod po Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Za enotno delavsko pravo.

(Beseda o projektu rudarskega in obrtnega zakona in o socialno-pol. zakonodaji.)

Ministrstvo za socialno politiko pripravlja revizijo celokupne delavske zaščitne zakonodaje. Istočasno pa se pripravlja in izvršuje ta revizija v posameznih resortnih ministrstvih. Tako se obravnava skoro celokupna delavska zaščitna zakonodaja, zlasti v dveh novih zakonskih načrtih, ki sta pripravljena za uzakonitev, v obrtnem redu in rudarskem zakonu. Pri teh zakonih ministrstvo za socialno politiko sploh ni sodelovalo. Več ko na dlani leži, da tak paralelizem kompetenc ne more ustvariti ničesar drugega kot zakonodajni in upravni kaos.

Proti temu je nastopilo naše delavstvo že na lanskem kongresu delavskih zbornic in strokovne organizacije neprestano zahtevajo, da se socialna zakonodaja ne revidira nego izpopolni.

To stališče utemeljuje Delavska zbornica v svojih zahtevah tako-le:

Vse delavsko pravo se mora iz rudarskih in obrtnih zakonov izločiti. Mi stojimo na stališču, da se mora kodificirati vse delavsko pravo v posebnih zakonih, ne pa v rudarskem ali obrtnem zakonu. Za nas je izven diskusije, da morajo ostati zakon o zaščiti delavcev, zakon o zavarovanju delavcev ter o inšpekcijah dela tudi v bodoče posebni zakoni in da je nasprotno potrebno, da se obdela v posebnih zakonih tudi oni del delavskega prava, ki je ostal dosedaj še v sklopu obrtnih in rudarskih zakonov.

Za to naše stališče govore že razlogi zakonodajne tehnike. Zaščita in zavarovanje delavcev morata biti v glavnem povsod jednaka: tako v mali obrti, kakor v tovarni, na železnici ali v rudniku. Ako se obravnava delavsko pravo v zakonih, ki urejujejo odnose posameznih pridobitnih panog, prihajamo do tega, da se morajo eni in isti členi delavskega zaščitnega zakonodavstva v več zakonih ponavljati. So pa še važnejši razlogi, ki govore za zgornje naše stališče. Inšpekcije dela, uradi za zavarovanje delavcev, delavske zbornice, borze dela in vsi ostali organi delavske zaščite se morejo razviti v jačje socialno-politične faktorje samo, če so organizirani za vse pridobitne panoge skupno. Razcepiti te organe na razne pridobitne panoge se pravi, povečati njih odvisnost od poslodavcev in njihovih organizacij. Kot primer naj navedemo samo posebno organizacijo bratovskih skladnic. Tajnik delavske rudarske organizacije tu že ne more biti delavski predstavnik v rudarskem zavarovanju, ker je postal kot tajnik privatni nameščenec, pa čeprav je po svojem pravem poklicu rudar in je delal večji del svojega življenja v rudniku. Pravi, še zaposleni rudarji zopet nimajo časa za izvrševanje predsedniških funkcij v glavnih bratovskih skladnicah. To je za poslodavce in za rudarsko oblast zopet razlog, da v upravi bratovskih skladnic ne more biti čiste paritete.

Razcepiti delavsko zaščito na pojedine poklicne panoge, se pravi delavsko zaščito desorganizirati in podrediti vplivu poslodavcev.

Ni končno niti to vseeno, ali je predkazano skrbstvo za delavsko zaščito posebnim državnim oblastem, ali državnim oblastem, katerim je poverjeno tudi skrbstvo za druge, prvim mnogokrat nasprotu-

Socialno zakanodajo nam hočejo revidirati. Zahtevamo, da se izpopolni in revidira na boljše.

Rudarski zakon je v projektu izdelan. V Trbovljah so ga zaupniki rudarjev, zveza Rudarjev in Delavska zbornica pregledali, postavili svoje predloge. Moč Zveze Rudarjev pa bo vplivala, če se vsi naši predlogi bodo upoštevali. Kdor ni organiziran, bo sokrivec.

Uredba o odpiranju in zapiranju obratov in trgovin dopušča 12 do 14 urnik. Kolektivne pogodbe so edina pomoč zoper to.

Naj se že enkrat uveljavi starostno in invalidsko zavarovanje vsega delavstva. Mi, ki smo organizirani, zahtevamo to.

Kdor še ni član Cankarjeve družbe, sodružice in sodrugi? Vaša čast in ponos Vam velevala, da ste člani! Zato pristopite, ako še niste.

joče interese. Ena in ista oseba ne more biti istočasno dober državni pravdnik in dober zagovornik. Tako na primer generalna direkcija za šume in rude ne bi smela biti istočasno direkcija državnih rudarskih podjetij in najvišja socialno-zaščitna oblast za rudarske delavce. Isto velja za generalno direkcijo državnih železnic.

Če se razcepi delavska zaščita po poklicnih panogah, bo poverjena skrb za nasprotujoče si interese enim in istim državnim organom, skrb za ene in iste interese pa raznim državnim organom.

Bolj nego jasno je, da je taka organizacija delavske zaščite za delavstvo škodljiva. Zato stoji delavstvo na stališču:

Obrtni in rudarski zakon se mora omejiti na urejevanje odnosov, v katerih stoje rudarska in obrtna podjetja med seboj in napram državnim in samoupravnim oblastem. Delavska zaščita mora biti predmet posebnih zakonov.

Obrtni zakon in zakon o zaščiti delavcev sta dva paralelna zakona. Rudarski zakon je poseben zakon

ki urejuje posebne odnose rudarskih podjetij, ki z zgornjimi splošnimi zakoni niso že urejeni.

Pri tem položaju nima smisla, da se ponavljajo v obrtnem in rudarskem zakonu določbe zakona o zaščiti delavcev.

Gotovo ne bo v škodo naši socialno politični zakonodaji, če se bodo upoštevali pri reviziji — ki se naj ne podvzema, povdarjamo — naše socialno politične zakonodaje zgornji navedeni razlogi. V tem slučaju je treba, da se obdela nekaj stvarine, ki je bila obdelana dosedaj v specialnih zakonih, a spada v zakon o zaščiti delavcev, v obliki novel k zakonu o zaščiti delavcev, da se tako naša socialno-politična zakonodaja izpopolni.

Strokovna komisija z njej priključenimi strokovnimi organizacijami in Delavsko zbornico je na delu, da se to doseže.

Članstvo strokovnih organizacij pa se naj zaveda velikega trenutka, ki je napočil, da bo uspeh naših zahtev tolik, kolikor je naše strokovno organizirane moči.

Nova uredba o odpiranju in zapiranju obratov in trgovin.

Po precej dolgih pripravah je bila 19. junija 1929 objavljena nova uredba o odpiranju in zapiranju obratov in trgovin ter o delovnem času pomožnega osebja.

Obrati in trgovine so lahko odprte 14 ur, tako določa uredba. Delovni čas za delavce in nameščence je v principu 10 urnik.

S to uredbo je dana že neke vrste revizija zakona o zaščiti delavcev.

Ta uredba govori, da so obrati in trgovine lahko odprte od 5. ure zjutraj do 8. ure zvečer, to je 12 ur. Lahko se pa podaljša na 13 ali celo na 14 ur dnevno. Poleg tega se pa lahko že eno uro prej, torej ob 4. uri zjutraj, odprejo mesarski, pekovski, brivski obrati, trafike in kavarne.

Ob nedeljah so lahko v krajih izpod 10.000 prebivalcev obrati odprti dve uri dopoldne, vendar so pa lahko pekarnice, mesarije, klobasarne, cvetličarne ter trgovine z življenjskimi potrebščinami itd. lahko cel dopoldne odprte.

Iz tega se torej lahko spremeni ves dosedanj red in navade ter se nedelja — gospodov dan (da se izrazim v ideologiji katekizma, ki so

mi ga vbijali v šoli v glavo) — lahko vsled profita porabi za povečanje istega.

Da se pa ne sme vsled tega delavcev in nameščencev zaposlovati teh 14 ur dnevno, kar so lahko obrati in trgovine odprte, se določa delovni čas, ki ne sme presegati 10 ur na dan. In sicer se dele obrati na obrate, kjer se sme delati samo 8 ur, in na obrate, v katerih se lahko dela 10 ur. Če se dela več, se mora plačati 50 odstotkov več.

Uredba določa, da delo pomožnega osebja v nedeljo ni dovoljeno. Izvzemši v obratih, ki so v nedeljo deloma ali celi dan odprti. Temu osebju se mora pa zato dati pripadajoči odmor drugi dan na delovnik.

Če se tako pogleda na uredbo, se takoj čuti, da bodo odločbe za delovni čas veljale praktično toliko, kolikor bo delavstvo samo hotelo. Če ne bo hotelo, bo pač zaposleno tako, kolikor časa bodo odprte trgovine in obrati. Ker delodajalec ne bo izvrševal uredbe, če jih ne bo u službenstvo in delavstvo samo izvrševalo.

To povem z nežnimi besedami. Ali če povem tako, da me bo raz-

umel tudi tisti delavec, ki mu je biti strokovno organiziran strašno breme, bi povedal:

Če hočete, da se vas ne bo izkoriščalo čez po uredbi določen čas, morate biti vsi strokovno organizirani. Če hočete, da dobite za čezurno delo 50% več plače, morate biti strokovno organizirani. Če hočete, da bo veljal še vedno šurnik, morate biti strokovno organizirani.

Ker delodajalec ščiti svoje interese in hoče za majhno plačo veliko koristi. On je močan, ker ima kapital. Če pa hoče delavstvo, da se ga ne izkorišča in da se zakon in uredba, ki so v njegov prilog, uveljavljajo in izvršujejo, mora imeti moč. To moč ima, če je vsak strokovno organiziran. Kolektivne pogodbe se morajo skleniti. Z njimi se pa da doseči šurnik.

Da je to res, pogledajte si delavstvo drugih držav.

Kdor pa tega noče razumeti, naj ne vzdihuje, da se mu slabo godi.

Do 19. avgusta 1929 morajo veliki župani predložiti načrte svoje naredbe pristojnim ministrstvom in bodo nekako v septembru stopile v veljavo.

Strokovna komisija za Slovenijo s priključenimi strokovnimi organizacijami in Delavska zbornica bodo vložile svoje predloge, posebno glede nedelj in praznikov, enoten čas odpiranja in zapiranja obratov in trgovin ter enoten opoldanski odmor; nočno delo pekovskih pomočnikov se naj odpravi.

Glavno stališče pa je: Osemurnik mora ostati neokrnjen. Socialna zakonodaja se naj ne revidira, nego izpopolni.

Uspeh naših zahtev je v prvi vrsti odvisen (to zopet povdarjam) od moči organizacij in od članstva oziroma delavstva samega.

Zato vsi v strokovne organizacije! Važen, odločen čas je sedaj!

„Za redukcijo socialnih dajatev . . .“

Na 21. glavni skupščini Saveza hrvaških obrtnikov — ki so se je udeležili, mimogrede povedano, tudi slovenski obrtniki — ki se je vršila v Varaždinu, so se sprejeli važni obrtno-politični sklepi.

Ti sklepi, kolikor se tičejo vajencev, govore, da za vstop v obrtni nauk mora imeti vajenec vsaj 4 razrede osnovne šole in (to podčrtavamo) dve leti nadaljevalne, z uspehom dokončane šole. Vajeniška doba naj traja najmanj tri leti.

Po našem mnenju, vse prav. Ali »pomočnik položi po 5 letnem učenju in delu (ne pozabite: »učenju«) poseben izpit, da lahko postane samostojen mojster.« (Ali ni učna doba treh let kriva in to vsled izkoriščanja vajenca za navadna vsakdanja gospodinjska dela, da treba še potem »učenja« 5 let za osamosvojitve?)

Omenjamo to samo tako mimogrede kot kronisti, da se sliši tudi med proletarijatom in da se ne pozabi.

Za revizijo socialnih zakonov pa so predlogi:

1. ministrstvu za socialno politiko ter za trgovino in industrijo naj skliče anketo vseh zainteresiranih gospodarskih krogov (hm, samo ne delavskih!), da se izjavijo o reviziji socialnega zakonodajstva;

2. revidirati naj se v prvi vrsti zakon o zaščiti delavcev in zakon o zavarovanju delavcev, ki prehajata v svojih določbah preko mednarodnih zahtev in obvez (zanimivo in — oprostite — tragično);

3. izvede naj se reorganizacija administracije tega zavarovanja na ta način, da se skrči število okrožnih uradov, povečajo njihova področja in s tem zmanjšajo upravni izdatki;

4. okrožnim uradom naj se da avtonomija in omogoči poenostavljenje poslovanja.

Če je »mednarodna zahteva in obveza« obrtnikov, da plačujejo, kakor je mnogo slučajev, na primer v Kranju pri podjetju Kocbek, kjer zaslužijo šivilje na dan 7—10 Din, mi ne moremo pomagati. Da znaša pri jugočeški povprečen zaslužek na dan 14 Din, je morda tudi »mednarodna zahteva« kapitalistov in kapitalističev in zato hočejo reducirati socialno zakonodajo, da bi še delovne moči manje plačevali. Če so vsled tega obolenja, naj si plačuje zdravnik in zdravila delavec in delavka sama, ne pa mi, obrtniki.

O, razumemo.

In k vsemu temu rečemo: Ne bomo se prepirali. Delavstvu pove-mo to-le: Delavci, moč vaših organizacij je v vaših rokah. Obrtniki

Zadnja številka „Delavca“ Vam je povedala, kakšne krasne in zanimive knjige bodo letos dobili člani Cankarjeve družbe.

Hitite, kdor še ni plačal članarine 20 Din, da ne zamudi. Posneje se knjige ne bodo dobivale.

Kdor hoče izobrazbo in proletarsko kulturo a še ni član Cankarjeve družbe, naj zdaj hitro pristopi.

Kdor ima pa rajše alkohol, ter mu ni do izobrazbe, naj ne pristopi.

zahtevajo nekaj srednji vek; vi pa, delavci, zahtevajte moderni vek, človeški vek! In izvršilo se bo tako, kakor bo diktirala moč. Obrtniki in delavci, vsem svetujemo: Prečitajte si Jack Londona roman »Železna peta« v slovenski izdaji, str. 107 do 145!

pojavi onemoglost, smrt. Kaj je z družino, z otročki, z ženo?

Zato se mora zakon že enkrat uveljaviti in se ima industrijsko, obrtniško in ostalo mezdno delavstvo preskrbeti s starostnim, onemoglostnim in posmrtnim zavarovanjem.

Po Zadrudnem prazniku.

Velike manifestacije v Ljubljani in drugih krajih Slovenije.

Potek Zadrudnega praznika se je vršil v Ljubljani povsem po določenem dnevnem redu. Proslave same se je udeležilo članstvo in nepričakovano velikim številu. Napram lanski prireditvi, ki je istotako zelo lepo uspela, je vendar letošnja za polovico lanske boljše obiskana. Če bi nekoliko ne skvaril dež, ki je skoro do 9. ure dopoldne nepretrgoma lili, bi bilo število posetnikov tako veliko, da bi bila dvorana Delavske zbornice sploh premajhna, ker je bila že itak popolnoma zasedena. Posebno pohvalno je treba omeniti podružnico »Kodesa« Kamnik, ki je poslala na proslavo pevski zbor »Solidarnost« in podružnico Litija, ki je bila istotako na shodu lepo zastopana.

Pri otvoritvi slavnostnega shoda, kateremu je predsedoval zadr. Rudolf Čebular, je zapelo pevsko društvo »Solidarnost« vedno lepi »Delavski pozdrav«. Glavni govornik zadr. Filip Uratnik je nato v jako lepo zasnovanem govoru pojasnil pomen proslave Zadrudnega dneva. Zlasti obširno se je pečal s prizadevanji Konzumnega društva za Slovenijo na socialno-političnem polju, posebno temeljito je obravnaval velik pomen vpejave fonda za starost, posmrtnino in brezposelnost. Primerjal je dosedanje napore javnih borz dela glede podpor brezposelnim. Borze dela izdajo letno za okoli 80.000 članov, ki jih štejejo v Sloveniji, okoli 600.000 Din. Nasproti temu bo pa dotiralo Konzumno društvo za Slovenijo za 17.000 svojih članov okoli 500.000 Din, kar kaže, da vpejava tega fonda ni kaka lepa gesta, ali prazna obljuba, temveč realna vrednota, ki bo marsikateremu članu Konzumnega društva visoko zravnila hrbtnico, ki bi bila sicer v slučaju brezposelnosti zlomljena. Zborovalci, ki so govoru pazno sledili, so z dolgotrajnim ploskanjem dokazali razumevanje za napore Konzumnega društva in dokazali, da se zavajajo velike vrednosti zadrudne organizacije. Po govoru prvega referenta je prišla

točka: Razdelitev častnih diplom Zadrudni tajnik Svetek je nagovoril diplomirance, katerim so bili rezervirani častni sedeži. V svojem govoru je navedel velike zasluge teh pionirjev na zadrudnem polju ter jih stavil navzoči mladini za vzgled požrtvovalnosti in zvestobe. Danes ima zadrudništvo že tako zgrajene svoje prodajalne, da kupovanje v njih ne pomeni nikakršne žrtve, nasprotno moralni in materijalni dobiček. Ko so pa ti stari veterani pričeli zbirati deležni kapital, da kupijo z njim prvo zalogo, je bila pa stvar dosti drugačna. Sredstva so bila skromna in niso prenesla tako lepo urejenih prodajal kot so danes, temveč so pričeli s trgovino v slabih luknjah, za kar so pretrpeli marsikateri zaničljiv pogled in zbadljivko od strani manj zavednih svojih tovarišev pa tudi od javnega časopisa. Nešteto raznih trgovcev se je z vso svojo zgovornostjo trudilo jim dopovedovati, kako bodo kmalu bankrotirali in da bodo zgubili vse vloženi denar. Ti stari pionirji so vse to premagali, česar bi ne bili, če bi ne imeli tolike za-vesti, da je stvar, ki jo pričenjajo, koristna in plemenita. Kombiniran pevski zbor »Cankar« in odsek pekov je zapel pesem, ki je najbolj pristojala temu svečanemu trenutku: »Slava delu«, nakar je zaigrala godba »Zarje« himno »Delu čast«.

Po shodu se je razvil lep spreved s kolesarji in godbo na čelu, za njo 55 diplomirancev in ostalo članstvo. Zaključili so pa spreved trije lepo okrašeni vozovi, polni mladine, ki je veselo vzklikala: »Živel zadrudni dan«. Spreved se je pomikal po vseh važnejših ulicah od Delavske zbornice mimo Mestnega doma in Magistrata pa Prešernovi in Selenburgovi ulici na Kongresni trg, kjer je bil razhod. Cel shod in zlasti spreved je potekel v najlepši disciplini in redu tako, da ga je navzoče meščanstvo zelo simpatično pozdravljalo.

Popoldne se je vršila v Zadrudnem domu v Šiški prav prisrčna zabava, katero je posetilo do tisoč članov zadrudnih in drugih delavskih organizacij. Cela prireditelj je tako v moralnem, kakor v materijalnem pogledu izredno dobro uspela. Zlasti v centrali Kodesa vlada vsled tega veliko veselje.

V Mariboru.

V Mariboru je potekala proslava v najlepšem redu in veličastnosti. V Ljudskem domu na Ruški cesti se je vršila v nedeljo popoldne slavnost, pri kateri je koncertirala najprej ob 3. uri železničarska godba, na kar se je vršilo ob 4. uri slavnostno zadrudno zborovanje, na katerem sta govorila o pomenu zadrudništva in o prostovoljnem zavarovanju članov Konzumnega društva za Slovenijo ter njega velikem socialnem pomenu zz. Petejan (v slovenskem) in Eržen (v nemškem jeziku). Po zborovanju se je vršila animirana zadrudna zabava, ki je napravila med zadrudniki in zadrudnicami veselo razpoloženje.

V Trzinu.

V Trzinu so se pričele slavnosti že na predvečer s prižiganjem kresov in umetnega ognja ter lepo uspelo slavnostno akademijo z recitacijami, petjem in kupleti. Prihodnji dan so že v zgodnjih jutranjih urah kolesarji oznanjali po ulicah prihod Zadrudnega dne. Ob 10. uri se je vršilo slavnostno zborovanje, na katerem je poročal z. Rado Čelešnik iz Ljubljane. Popoldne se je vršila na vrtu in v vseh prostorih Zadrudnega doma zadrudna veselica, pri kateri je bilo med drugim obdarovanih 35 otrok zadrudnikov in zadrudnic v ta-mošnjem kraju.

V Ptuj.

Ptujski zadrudniki in zadrudnice so se v impozantnem številu udeležili proslave Zadrudnega dneva na predvečer 6. julija. V gostilni »Pri pošti«, kjer so bili prostori nabit polni, je na zadrudnem slavnostnem zborovanju poročal z. Petejan iz Maribora, katerega izvajanjem so vsi navzoči pazno sledili.

V Šoštanj.

Tudi v Šoštanju smo proslavili Zadrudni dan. Skupno s strokovno organizacijo usnjarskih delavcev smo sklicali javen shod. Dasi ni bila udeležba tako lepa, je pa zato duh zborovalcev bil enoten in dvignjen kakor malokdaj. Zadrud. Ajdiškova je v izbranih besedah govorila o pomenu Zadrudnega dneva ter o nalogah in uspehih zadrudnih organizacij. — Drugi govornik, tajnik Splošne delavske zveze, Jakomin, je v drastičnih besedah govoril o položaju delavskega razreda pri nas in v inozemstvu, njega bojih za osvoboditev, o uspehih in bližnjih nalogah. Za svoja izvajanja je žel splošno priznanje in odobravanje. — Šoštanski delavstvo, ki preživlja težke dneve, si je v svesti, da bo v bližnji bodočnosti treba na branik za razne pridobljene socialne dobrine. Zato naj poudari svoje sile, da dvigne organizacijsko moč zadrudništva ter strokovnega pokreta. Pri delu se bomo našli.

Opomba uredništva: Pripominjamo, kar se tiče v prvi vrsti Ljubljane, da mnogi strokovno organizirani člani niso imeli zavednosti, udeležiti se tega zadrudnega dneva. Na ulico stopiti, po ulicah manifestirati, delavcu v današnjih časih ni lahko. A ko manifestira, bi moral imeti v s s k toliko ponosa, da se pokaže, da pove: Toliko nas je! Med njimi sem pa tudi jaz!

Sodruge in sodružice opozarja-mo na današnji insert trdke Novak. Ljubljana, Kongresni trg 15. Blago pri trdki Novak je najboljši in najcenejši in trdke vsem priporočamo.

Naj se že izvršijo določbe za starostno in invalidsko zavarovanje.

Obrtniški krogi v prvi vrsti zahtevajo, da se revidira socialna zakonodaja in zakon o bolniškem zavarovanju. Zdi se jim namreč, da je gospodarska kriza odvisna od te redukcije. Zdi se jim, da so tiste skromne dajatve, ki jih morajo dati za bolniško zavarovanje, tisti grozen in ogrožen balast, da se jim — da rabimo njihove fraze — slabo godi.

Delavec je zato ustvarjen, da dela in ustvarja za drugega dobrine, je molčeča trditelj in zahteva v zahtevi po redukciji socialne zakonodaje. Kaj drugega delavec nima pravice dobiti.

Mi pa pravimo:

Naj se že enkrat izvršijo določbe za starostno in invalidsko zavarovanje.

To je nujna socialna in povdarjamo tudi gospodarska potreba. Brez tega socialna preskrba delavstva in nameščenstva (in — v zgodovinskem toku, kar rastejo trusti, koncerni itd. — nujna potreba tudi za obrtništvo, ki bo, kar ne bo tako dolgo, proletarizirano), ni popolna. Nujnost potrebe je zlasti podana po dejstvu vsestranskega in intenzivnega stremjenja po gospodarski obnovi družbe in s tem države. Vzporodno z gospodarskim obnavljanjem družabnega in državnega življenja mora iti (ne glede na predloge o-

brtnih zadrug, ki tega ne razumejo), tudi ureditev socialne preskrbe onih, ki tvorijo najvažnejšega činitelja v gospodarskem življenju, to je delavstva. Dokaz temu je, ako že nič drugega noče nikdo videti, gospodarsko obnavljanje povojnih držav in da so zakonodajni parlamenti vseh držav istočasno, ko so razpravljali o gospodarskih in finančnih zakonih, razpravljali tudi o socialnih zakonih.

Samo ob sebi je umevno, da mora biti taka zakonodaja solidno zgrajena. Vlada hoče to zavarovanje o-živiti in zato jo opozarjamo na to dejstvo. Da bi se pa poslabšalo sedanje zavarovanje na račun uvedbe starostnega in invalidskega zavarovanja, bi ne pomenilo ničesar drugega kakor zeleno steno pobarvati rujavo. Razširiti jo in izboljšati pa ne. Štednje tukaj v vsakdanjem oziroma v današnjem pomenu ne sme biti, ker suši veje taka vrsta štednje.

Pred očmi vseh mora stati dejstvo, da je za delavčev življenje najvažnejše socialno zavarovanje za vse položaje življenja. Težko in mukopolno je življenje delavca, ako stalno živi v negotovosti pred bodočnostjo. Zaslužek ne zadostja po veliki večini niti za najskromnejšo redno dnevno preživljanje. Prihranki so nemogoči. Pa pride starost, se

bolezni, posebno revmatične bolezni zobov in mišic. Ali poleg tega se še pojavlja močna nevralgija. Veliko število obolenih organov za dihanje, kakor razni katari, požiralnika in grla, vnetje pljuč in pljučne mreže istotako nastaja vsled teh naglih sprememb v toploti.

Ti delavci, da bi se ohladili, porabljajo tudi mrzle pijače in vsled tega nastajajo želodčni in prebavni katari.

Delavci, ki izdelujejo steklenice iz svinčenega stekla, obolevajo na zastrupljenju s svincom. V takih delavnicah (steklarnah) se zbira svinčen prah in svinčeni plini. Vsled tega zastrupljenja pride do vnetja dlesen, nastajajo krči in bolečine v črevih in želodcu, vnetje ledvic in malokrvnost.

Oni, ki pihajo steklo, napenjaajo pljuča in vsled tega dobivajo razširitve pljuč.

V topilnicah stekla se razvijajo tudi drugi strupeni plini, kakor ogljikov oksid in amonijak. Vsled ogljikovega oksida prihaja do glavobola, migotanje pred očmi in tudi omedlevica. Vsled vdihovanja amonijaka se pojavlja težko dihanje, davljenje v prsih.

Ko se steklo lika, nastaja droben, oster prah. Pri tem poslu se mora uporabljati voda, to je, delavec je izpostavljen vlagi. Ves čas dela mora stati, a delovni čas je dolg.

Poleg obolenja vsled prehlada, naduhe, postajajo ti delavci pogosto žrtev tuberkuloze. Po sta-

tistikah se računa, da 75% steklarskih delavcev boleha za tuberkulozo. Pa tudi drugače ti delavci mnogo bolehaajo. Tako je v Oberfrankriju v Nemčiji dokazano, da je v 10 letih od 100 steklarskih delavcev letno zbolelo 57 delavcev in so imeli povprečno 830 dni zdravljenja.

Pri steklarskih delavcih se pogosto javlja tudi vnetje očesnih trepalnic in oče vsled poškodb z ostrim prahom in vsled velike toplote in bleščeče svetlobe v topilnicah.

V delavnicah ogledal prihaja do zastrupljenja s srebrom ali živim srebrom, kar je odvisno od načina, katera kovina se uporablja za izdelavo ogledal.

Pogosto so tudi obolenja vsled sifilisa pri onih, ki napihujejo stekla, ako se uporabljajo skupni pihalniki. Zato je neobhodno potrebno, da se delavci pregledajo in da ima vsak svojo pihalo.

Kakor vidimo iz tega kratkega pregleda, se lotevajo steklarske delavce razne bolezni vsled nezadostnih higijenskih naprav. Vsi vzroki, ki so škodljivi delavskemu zdravju, lahko današnja higijenska tehnika odstrani. Ali pred vsem mora biti delavnica (steklarna) opremljena z vsemi zaščitnimi sredstvi in napravami, da se odstranijo škodljivi vplivi.

In to zmore v največji meri dobra in solidna strokovna organizacija.

Zato steklarji in delavci sploh, skrbite, da se čuva vaše zdravje, bodite strokovno organizirani.

Dr. St. Z. Ivanič:

Zdravje in bolezni steklarjev.

V samem načinu dela, v materijalu kakor tudi v splošnih razmerah dela, so nevarnosti za življenje in zdravje delavcev v steklarnah.

Glavne nevarnosti v industriji stekla so v prašini, ki nastaja pri izdelavi stekla in v strupih, ki se uporabljajo v proizvodnji (svinec, živo srebro). Potem so te nevarnosti v veliki temperaturi v topilnicah, v napornem napenjanju pljuč pri pihanju stekla, in v skupnih uporabah pihal.

V topilnicah je toplota do 60 in več stopinj. Vsled tega stopnjuje telesna temperatura delavca do 37,6 stopinj. Puls bije hitreje do 129 udarcev na minuto, a dihanje dosega do 30 dihov na minuto. Vsled teh nenormalnih odnošajev nastajajo bolezni, podobne solnčarici, posebno poleti. Iz organizma delavca se težko izparuje toplota, ki je ima preveč in prihaja do zastoja, kar povzroča omedlevico. Delavci so vsled te velike temperature mnogo znojijo četudi so lahko oblečeni. Poleg tega so navadno odprta vrata in okna in ob času odmora gredo delavci ven, da bi se osvežili. S tem se pa izpostavljajo velikim temperaturnim spremembam in so v nevarnosti, da se prehlade. Zelo segreto telo oddaja veliko količino toplote, vsled česar odpada odpornost organizma ter se ga lotevajo

Vprašanje zaposlitve slovenskih delavcev na Francoskem in Holandskem.

(France Žužek, šef Javne borze dela v Ljubljani.)

O vprašanju zaposlitve slovenskega delavstva na Francoskem, Holandskem, odn. na kontinentu zapadne Evrope sploh, se je letos v slovenski javnosti razpravljalo mnogo. Ena stran, kateri na čelu je duh svetnik Janez Kalan, odsvetuje v splošnem plasiranje našega delavstva na zapadnem kontinentu in to iz narodnih, verskih in moralnih ozir. Druga stran, navajena gospodarskih pogledov na celo to vprašanje pa je mnenja, da moramo ipak gledati na to, da čim več svojega delavstva zaposlimo v inozemstvu.

Borze dela so dejansko ustanovljene za regulacijo delavnega trga v državi. Vendar so sile razmer prignale tudi te ustanove do tega, da so morale začeti posvečati svojo pozornost tudi vprašanju izseljenstva, ki postaja za Slovence splošen socialen problem. V zadnjem času so se ljudje na splošno začeli obračati na Borzo dela s pismi, da naj jih skušajo zaposliti v inozemstvu, ker doma ne dobijo dela in pravega zaslužka. Zlasti je pokazalo Prekmurje in pa tudi viničarski kraji Štajerske, da ima Slovenija mnogo več delavnih sil na razpolago, kakor pa jih more zaposliti doma. V Sloveniji se razvija industrija polagoma. Zadnje čase je narasla krog Kranjske tekstilne industrije. Ta zaposluje več sto delavk in delavcev. Javnost meni, da je s tem rešen precejšen problem zaposlitve

ve našega delavstva. Dejstva govore nasprotno. Ako pogledate namreč statistične podatke »Okrožnega urada za zavarovanje delavcev« v Ljubljani, boste ugotovili, da je povprečna mezda tekstilnega delavstva v Sloveniji nizka, število obolenj pa sorazmerno zelo veliko, tako da pomenjajo tekstilne tovarne za Gorenjsko pojetičenje gorenjskega delavstva. Obratni kapital teh tovarn je večinoma v rokah inozemskih koncernov tako, da nam gre velika večina čistega dobička iz države. Slovincem pa ostaja na jetiki obolelo delavstvo na hrbtu.

Temeljem statističnih podatkov »Delavske zbornice za Slovenijo« znaša letni prirastek delazmožnega prebivalstva pri nas 6000 glav. To se pravi, da bi morala naša industrija in obrt letno napredovati tako, da bi lahko zaposlila na novo 6000 delavcev. Ker tega ni, raste odstotek nezaposlenega delavstva iz leta v leto, pritisk odvišnih delovnih sil s kmetov v mestna in industrijska središča pa je čim dalje hujši. Prihodnja leta bodo ta pritisk še stopnjevala.

Odvišne tisoče delavnih moči bomo morali neke spravi do kruha in eksistence. Na eni strani se bo morala država v zvezi z deželnimi samoupravami vreči na vprašanje notranje kolonizacije, na drugi strani pa bomo morali skušati zaposliti čim

več slovenskega delavstva v zapadni Evropi. Po statistiki »Delavske zbornice za Slovenijo«, katera bo izšla letošnje jeseni moremo napovedati k vprašanju zaposlitve našega delavstva na zapadni celini sledečo prognozo:

Pred vojno se je na Slovenskem izselilo približno ravno toliko delavstva, kolikor je bilo novorojenih.

Med vojno je izseljenstvo prenehalo. Zgodilo se je celo, da so prišli v domovino vsi tisti, ki so bili sicer izven avstrijske države, a so morali pod orožje.

Po končani vojni se na Slovenskem število padlih vobče poznalo ni v glavnem samo vsled tega, ker so širili leta ljudje niso nič izseljevali.

Druge evropske države, zlasti pa zapadne niso nikdar imele tako visokega števila izseljenikov. Zato se je zgrubana padlih med svetovno vojno poznala tam po popolnoma jasno. Poleg tega prihajamo sedaj v dobo, v kateri se čuti v Nemčiji, Franciji, Belgiji itd. vsled zmanjšega števila porodov med svetovno vojno pomanjkanje delovnih moči. In tako išče sedaj Francija v naši državi več tisoč delavcev, enako Holandska in se bo povpraševanje v prihodnjih letih še stopnjevalo. Povpraševanje gre v glavnem za rudarji, zidarji, tesarji, kovinarji, tovarniškimi delavci kakor tudi za zdravimi kmetijskimi težaki.

»Javna borza dela« je v stiku z mero-dajnimi činitelji in bo organizirala transporte tako v eno, kakor tudi v drugo državo, čim bo mogla zagotoviti našemu delavstvu vsaj minimalne eksistenčne plače.

Zdi se mi, da ne pomaga preveč prelivati solza o škodah, ki jih trpi naše delavstvo v verskem, narodnem in moralnem oziru v inozemstvu. Dejstvo je, da naše delavstvo doma ne dobi kruha, zunaj pa mu je na razpolago, čeprav ne zmerom z medom namazan. Pač pa bi mi morali povdariti eno: Slovensko izobraženstvo se je vedno premalo brigalo za svoje emigrante. Sem pa tja se je kdo zanimal zanje, v celoti pa smo točili za njimi samo krokodilove solze, ne da bi v konkretnih slučajih storili zanje kaj posebnega in izdatnega. Popreje je bil Janez v Argentini, Braziliji, Kanadi in vsepovsod drugod, predno smo se spomnili, da je ta človek ipak kri naše krvi in veledragocen ud majhnega slovenskega naroda.

V Zagrebu imamo izseljeniški komisariat kraljevine SHS. V Ljubljani posluje pod spretnim vodstvom gospoda ravnatelja Finka Oblastni izseljeniški urad, ki ima razpredeno mrežo zaupnikov in dopisnikov že po celem svetu. Ljubljani ima sedež Rafaelova družba, ki je po dolgih letih zopet stopila v akcijo. In tu ko končno slovenske Borze dela v Ljubljani, v Celju, v Mariboru in v M. Soboti. Že te ustanove so dovolj jaki činitelji, da vzamejo vprašanje izseljenstva odločno v svoje roke in da ga regulirajo v tako strugo, ki bo za slovensko delavstvo najboljša, za industrijo in obrt neškodljivo, narodnemu gospodarstvu pa celo v korist. Treba je najti samo primerna sredstva, zlasti pa denarja. Kajti vedno ostane resničen pregovor: »Viel Geld, viel Musik, wenig Geld, wenig Musik«.

STROKOVNI VESTNIK.

Sekcija težke železne industrije Jesenice.

Kranjska industrijska družba še vedno ni podala definitivnega odgovora na delavsko zahtevo za enkratni izredni nabavni prispevek. Doznali smo, da je predsedstvo Jugoslovanskega upravnega sveta pristalo na delavsko zahtevo, ni pa še podana odločitev od italijanskih lastnikov akcij. V toku meseca julija pa se ima vršiti seja celokupnega upravnega sveta, ki bode dal definitivni odgovor. Sedaj se je povrnili tudi generalni ravnatelj Noot iz dopusta ter je s tem pričakovati končnega odgovora še v tekočem mesecu.

Delavstvo Kranjske industrijske družbe je zborovalo dne 28. junija in stavilo podjetju konkretno zahtevo, da naj do 10. julija poda KID konkretni odgovor z da ali ne. Pred potekom tega roka pa je g. generalni ravnatelj Noot sporočil iz dopusta, da naj delavstvo ne dela nasilja, dokler nima končnega odgovora. Na podlagi tega je zboroval Savezni svet, ter so zaupniki sklenili delavstvu pojasniti položaj in zavzeli stališče, da se počaka na povratek generalnega ravnatelja.

Situacija je napeta; delavstvo smatra svojo zahtevo za enkratni izredni prispevek za tako minimalno, da od tega ne odstopi, kar je delavstvo KID na zborovanju dne 28. junija, na katerem je bilo nad 1200 navzočih, soglasno sklenilo, da se bode z vsemi dopustnimi in razpoložljivimi sredstvi borilo za svojo eksistenco. Gospodje na vodstvu KID naj se užije v trpljenje svojih delavcev po valjarnih, kjer ljudem prihaja slabo, vsled vročine padajo v omotico, enako pri pečen v martinarni kakor tudi v drugih oddelkih.

Pričakovati je, da bode podjetje imelo uvidenost in da bode v polnem ugodilo delavski zahtevi, ker delavstvo KID že leta in leta ni prejelo niti fیکا priboljška; nesmisel pa je tudi zahtevati od delavstva, da bi morali delavci prenesti vse breme racionalizacije, katere naprave se naj pač v več letih amortizirajo, ne pa vsled investicij morda odklanjajo delavstvu golo življenjsko eksistenco. Za delavstvo pa velja parola: Disiplina in solidarnost mora v tem vprašanju odločiti!

Članstvu sekcije težke železne industrije Jesenice.

Za »Stan in Dom« se zamore vsak vpisati do vsakega 15. v mesecu. Kdor še ni, naj se vendar pobriga sam; v dveh mesecih bo vsako nadaljnje vpisovanje zaključeno. Predsedniki sekcij, pojasnite to članstvu!

Kdor ne prejema redno lista »Delavec« po pošti, naj to urgira potom blaginjske sekcije pri sohr. Flik Jakobu, predsedniku sekcije žičarjev, kateri ureja naše naslove. Člani, pazite na to, da boste redno prejeli mali list, ker izgleda, da pošta tudi nagaja in so pogosto pritožbe, da člani neredno dobivajo dostavljen list. Kadar bomo ugotovili konkretne slučaje, bomo vložili pritožbo na pošto in direkto. Naš list plača ravno tako poštino kakor vsak meščanski list in zato se nam ga mora tudi redno dostavljati.

Ponovno se opozarja vse člane, da se vsak v prvi vrsti obrača na predsednika sekcije v vseh zadevah; kar ta ne bo mogel rešiti, bo predložil v rešitev, odnosno zahteval rešitev od predsednika uprave.

Kdor še ni član, naj se čimprej vpiše. Vzpostavljeno imamo tudi sekcijo profesoristov mehanične delavnice. Kljub protagitaciji rumenih in žoltilh ptičev sekcija že

obstoja in se razvija. Saj se pa tudi nobeden ne bo pustil vleči za nos od krščanskih in nacionalnih fraz, ker ničesar ne morejo in niso še storili pa tudi ne bodo, ker ne smejo.

Istotako imamo vzpostavljeno sekcijo zvezo za valjarno Javornik.

Prihodnji teden se vzpostavi še zadnja sekcija, in sicer sekcija zidarjev, ki pa po članstvu že obstoja, le še sekcijski odbor je treba postaviti.

Povsod smo torej vsidrani kljub vsem zavistim in kontraagitacijam; delavstvo je v vseh obratih spregledalo, da je edino resna organizacija Savez Metalstih Radnika Jugoslavije, sekcija težke železne industrije Jesenice, za kovinarje KID. V slogi je moč, v solidarnosti obramba. V vrste torej, kdor še ni! Funkcionarji sekcij, skrbite za to, da bode v sekcijah redno in živo poslovanje, da bode disciplina na višku, ter da bo vsak član čutil, da je vredno biti organiziran, če potrebuje organizacijo.

Tajniki in blaginjski, pisarna je urejena za vse sekcije; skrbite, da boste imeli sedaj svoj arhiv v redu. Vsi za vse naprej na delo!

Oficijelna otvoritev radio-sprejemne postaje sekcije težke žel. industrije Jesenice.

V petek, dne 12. julija 1929 smo imeli oficijelno otvoritev naše sprejemne postaje. Kovinarji smo s pomočjo oblastnega odbora nabavili radio-aparat, ki je silne jakosti in močan v tonu tako, da odgovarja celi kapeli. Izročil je v varstvo zadružniku Filipu Rotar, ki ima tudi prijavitelne, ker po novem pravilniku ne obstojajo več radio-klubi. Če hoče kaka korporacija nabaviti dober in jak aparat kjerkoli, naj se obrne na nas za pojasnila, ker smo dolgo preiskavali, kaj je najboljša, predno smo ga nabavili.

Torej ta večer smo se zbrali v dvorani Delavskega doma in vsak se je čudil čistoti glasu in popolnosti aparata. Posebno pa je vse presenetilo, ko smo pojačali gramofon potom aparata, da je grmelo, kakor bi igrali dve celi godbi na pihala. Tako smo kovinarji na Jesenicah brez vsake vstopnine dosegli vsakovečerni koncert, pri čemer pa nepristransko pripomnimo, da smo z res umetniškimi produkti glasbe ljubljanske oddajne postaje popolnoma zadovoljni. Zelo priljubljeni sta nam tudi Budimpešta in Dunaj, kar se tiče godbe. Tako imajo naše žene in otroci priliko, da se ob večerih zberemo krog doma in poslušamo lepe stvari iz raznih daljnjih krajev. Vsem nam dela zabavo, veselimo se pa zime z dolgimi večeri posebno zato, ker ne bomo imeli motenj, ki se jim poleti ne moremo izogniti.

Sodrug Tratnik, naš radio-amater, pa nam je v glavnem pojasnil razne kaprice in kompliciranosti radio-tehnike, za kar se mu zahvaljujemo in priporočamo, da nas še z marsičem seznanji ob priliki.

Kdor še ni dal kovača, to še lahko stori, ker aparat stane 12.000 Din. Vstopnine ni nikdar in je ne bo, vendar pa mislimo, da naj vsak po svoji moči odnosno vesti pomaga ne samo poslušati, pač pa tudi...

Zahvala.

Podpisani se najpristnejše zahvaljujem vsem, ki so v času bolezni moje žene njej in meni stali ob strani v pomoč ter vsem, ki so ob njeni smrti in na njeni zadnji poti izkazali toliko spoštovanja do rajnika z udeležbo pri pogrebu. Posebno zahva-

lo izrekam predsednici Zveze delavskih žena in deklet, Zugwitzevi, ter vsem članicam te zveze na Jesenicah kakor vsem sodnikom za vse, kar so rajni in meni dobrega storili. — Za prerano izgubljenost ženo žalujoči soprog Markizeti Karol, Sava št. 100.

Spominu Karol Pirca.

Dne 12. julija 1929 smo spremili na zadnji poti našega dolgoletnega člana in zaupnika livarjev, sodruga Karol Pirca, ki zapušča ženo in enega nepreskrbljenega otroka. Nad deset let skozi je bil naš zvesti član, bil je sedaj na zadnje tajnik sekcije livarjev. Že več let sem pa je trpel na srčni napaki, a kljub priporočilom ni hotel od svojega poklica.

Sodrug Pirc je bil vzor resnega zaupnika; vsaka neodločnost ga je vselej razburila; vedno je dajal poguma svojim poklicnim sotovarišem. Sedaj pa je čisto kratko dobo legel in zaspal. Po prepričanju je bil svobodomislec-socijalist, kar mu v naši strokovni organizaciji seveda ne more nihče oporekati, ker ima vsak pri nas svobodo vesti. Seveda pa o svoji zadnji poti ni sam odločal, pač pa običaj; mi pa vseeno vemo dobro, kaj je bil naš Karl v sreči in žal nam je, da njegove želje nismo mogli izpolniti.

Pevski odsek »Svobode« iz Javornika mu je zapel večno lepo žalostinko »Vigred se povrne« pred stanovanjem, na poti pa je tužne koračnice igrala godba kovinarjev. Na pokopališču so mu pevci zapeli zadnji slovo, za tem pa se je poslovil v imenu organiziranih kovinarjev predsednik podružnice z v srce segajočim cenzuriranim govorom, ki ga je vsled grožnje g. župnika iz Koroške Bele, ki je izjavil, da, ako se ne bo točno držal govornik vsebine, ga bo naznanil, čital. Sopek nageljnove je spustil h koncu v grob kakor rdeče solze ostalih zaupnikov. Spomin na Tebe, dragi Karlo, nam je drag; častno bomo stali na straži do zadnjega kakor si Ti. Slava Karl Pircu!

Rekordna produkcija jekla.

V pravkar zaključenem poslovnem letu 1928/29 (30. junija 1929) je znašala produkcija sirovega jekla pri Kranjski industr. družbi 47.330 ton napram 41.281 tonam v poslovnem letu 1927/28. S tem je dosegla produkcija sirovega jekla pri Kranjski industr. družbi po vojni rekord, ki pa seveda še vedno zaostaja za predvojno produkcijo; ta je znašala 1913/14 76.834 ton, sedanja produkcija pa predstavlja 61,6% predvojne najvišje produkcije.

To ugodno stanje zaposlenosti Kranjske industrijske družbe kakor tudi druge železarske in jeklarske industrije je pripisovati mednarodnemu sporazumu glede uvoza v Jugoslavijo in sklepu jugoslovanske jeklarske industrije. V splošnem pa se je naša gospodarska konjunktura izboljšala, kar prihaja do izraza v povečanem povpraševanju za železo in jeklo ter izdelke.

Položaj na trgu karakterizira stalnost cen v 2 tromesečju t. l. V začetku in koncem 1. polletja 1929 so notirali (za 100 kg, engros):

	1. 1. 1929	1. 7. 1929
sirovo železo	Din 145.—	Din 151.—
staro železo	Din 98.—	Din 126.—
železo v šibkah	Din 318.—	Din 346.—
vlečena žica	Din 352.—	Din 352.—
žičniki	Din 392.—	Din 410.—

Cene za prva dva proizvoda, ki jih potrebuje jeklarska industrija kot sirovini, se razumejo fko Jesenice, za ostale tri pa fko Ljubljana.

Cene fabrikatom so se dvignile zaradi povišanja cen sirovin predvsem starega železa, ki prihaja zlasti mnogo iz inozemstva. Glede povišanja cen za železo v šibkah je omeniti, da se je cena s 1. aprilom povišala samo za železo v šibkah v ožjem smislu, najbolj pa je šlo pri tem zvišanju za izpremembo plačilnih pogojev v korist veletrgovcev z železnino.

Za nabavni prispevek pa se mora delavstvo boriti.

Popravek k članku z dne 10. VII. v »Delavcu« pod rubriko »Strokovni vestnik« — Jesenice izišlem članku.

Res je, da je dne 4. junija vsled močnih atmosferskih sproženj v centrali Radovna I. bila povzročena Kranjski industr. družbi škoda, to je, da je bil poškodovan en statični voltmeter, ni pa res, da je bil poškodovan tudi transformator. V podstani na Jesenicah so bili pokvarjeni pri varnostni napravi za prenapetost nekateri karborundum upori. Vsi drugi treski so šli preko varnostne naprave za prenapetost, ne da bi napravili kakršnokoli škodo, naravnost v zemljo.

Ker je bil telefon, ki veže centralo v Radovno I. s podstanco na Jesenicah dozdnevno pretrgan, je hotel službo vršiti stikalni paznik pregledati varovalke, ako so v redu. Ta je to napravil — kljub svaritvi delovodje na nevarnost — med nevihto.

Istotako, ko je stikalni paznik hotel to izvršiti, je sledil tresk, vsled česar je bil ta omamljen. K sreči se je trenutno nahajal na lesenem stolu, ki je stal na gumijasti preprogi.

Pri nevihti dne 15. junija so sledili, kakor v poročilu omenjeno, istotako nekateri zelo močni direktni treski, vsled česar so postale pri enem generatorju v Radovni II. (Vintgar) nekatere tuljave defektne in se je užgalo v podstani na Jesenicah nekaj izpreminjeval za tok in napetost, kakor tudi voltmeter in amperometer ter en rele. Ogenj je bil v par sekundah pogasjen, ker je takoj posegel vmes stikalni paznik z napravo zoper požar znamke »Totale«, ki se je izkazala kot izvrstna ter je s tem bila preprečena večja škoda.

Nadalje je res, da se nahaja službo vršči paznik v takih slučajih v nevarnosti, samo mora se v dopolnilo poročati, da se v takih slučajih ta ne nahaja skoraj nikdar sam v prostoru, kjer je visoka napetost; ker po predpisih obratnega vodstva se sme ta prostor prestopiti le v spremstvu druge osebe, katera je vedno v zraven ležečem prostoru za to na razpolago. Ako se to kljub temu včasih vrši, tedaj dela ta proti službenim predpisom. Prostor, v katerem se nahaja službo vršči stikalni paznik, je zaprtimi duri ločen od visokonapetostnega prostora. V tem prostoru je le nizka napetost tako, da ta službena oddelitev popolnoma odgovarja obstoječim zakon. predpisom.

Iz spredaj navedenega se lahko posname pouk, da se vsak elektrikar mora strogo držati predpisov, ki jih je izdala oblast odnosno njegov predpostavljene.

Opomba. Ta popravek, ki sicer ne odgovarja določilom fiskalnega zakona, smo prejeli od obratnega vodstva Električnega oddelka KID ter ga priobčujemo s pripombo, da mi nismo ničesar potvarjali ter da tudi pojasnila v tem popravku na stvari nič ne spreminjajo, zato pa se ne bomo spuščali v diskuzijo s tem popravkom. Pač pa bode sekcija elektrikaev sama poskrbela, da bodo njeni člani, zaposleni pri KID, dobili primeren tehnični pouk o marsičem, kar do sedaj niso poznali; in tako bomo imeli priliko še marsikaj pripomniti, da ni vse, sklicevati se na službene predpise in se skrivati za paragrafe. Predpisi so eno, kdo pa jih pozna, je pa drugo, ako se mu ni dalo niti prilike, da jih pozna. Gospod obratovodja se je po nepotrebnem razburil vsled zadnjega članka; delavci si bomo pač še marsikaj dovolili napisati, kar bomo smatrali za potrebno in važno.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Članska in finančna moč strokovnih organizacij v Avstriji.

Delavstvo teh industrij spada pri nas v Splošno delavsko zvezo.

Sodrug Anton Procksch objavlja v »Arbeit und Wirtschaft« naslednje zanimive številke, katere bodo naše članstvo gotovo zanimalo. Gotovo, da je v Avstriji industrija bolj razvita, vendar pa po številu prebivalstva zaostaja za našo državo več kakor za polovico.

Organizacija kemičnih delavcev je imela 31. dec. 1928 25.131 članov, v tem letu je porastla za 0,30 odstotka. Dohodkov je imela 1.082.884,33 šilingov (8.663.074,64 D). Izdatkov 564.778,90 šil. (4.518.231,20 Din). Premoženja je imela 31. dec. 1928 2 milijona 807.239,13 šil. (22.457.913,04 Din).

Organizacija tekstilnih delavcev je imela 31. decem. 1928 39.082 člana, od teh 25.142 ženskih članov; porastla je v tem letu za 2,80%. Dohodkov je imela 781 tisoč 93,81 šil. (7.248.750,48 Din). Izdatkov 666 tisoč 349,75 šil. (5.330.790 Din). Premoženjsko stanje 31. dec. 1928 95.246,80 šil. (2 milijona 471.872,80 Din).

Organizacija stavbinih delavcev je štela 31. dec. 1928 65.411 članov; v tem letu je porastla za 9,22%. Dohodkov je imela 2.130.286,04 šil. (17.042.288,32 Din). Izdatkov 1.534.164,62 šil. (12.273.316,96 Din). Premoženjsko stanje 31. dec. 1928 3.871.376,54 šil. (30.971.012,32 Din).

Organizacija steklarskih delavcev je štela 31. dec. 1928 3343 članov; narastla je v tem letu za 5,36%. Dohodkov je imela 111.553,77 šil. (892.430,16 Din). Izdatkov 102.324,06 šil. (818.592,48 Din). Premoženjsko stanje 31. decembra 1928 95.246,80 šil. (761.974,40 Din).

Organizacija čevljarjskih pomočnikov je štela 31. dec. 1928 5706 članov; v tem letu je porastla za 7,55%. Dohodkov je imela 250.280,78 šil. (2.002.224,24 Din). Izdatkov 207.762,77 šil. (1.662.082,16 Din). Premoženjsko stanje 31. dec. 1928 246.382,68 šil. (2.115.062,24 Din).

Organizacija usnjarskih delavcev je štela 31. dec. 1928 3477 članov; porastla je v tem letu za 36,40%. Dohodkov je imela 111.591,78 šil. (892.734,24 Din). Izdatkov 71.250,11 šil. (570.000,88 Din). Premoženjsko stanje 31. dec. 1928 156.143,22 šilingov (1.249.145,76 Din).

Organizacija kartonažnih delavcev je štela 31. dec. 1928 785 članov; porastla je v tem letu za 3,68%. Dohodkov je imela 21.120,26 šil. (168.962,08 Din). Izdatkov je imela 16.594,09 šil. (132.752,72 Din). Premoženjsko stanje 31. dec. 1928 29.335,56 šil. (234.680,48 Din).

Organizacija sedlarjev, torbarjev itd. je štela 31. dec. 1928 2032 članov; porast v tem letu za 7,40%. Dohodkov je imela 77.095,25 šil. (616.762 Din). Izdatkov je imela 33.763,68 šil. (270.109,44 Din). Premoženjsko stanje 31. dec. 1928 159.349,75 šilingov (1.274.798 Din).

Sodrug, člani Ors-a in delavci gore-njih industriji pri nas, pogledajte si te števil-

ke! Kaj te številke govore? Mislim, da posebnega komentarja ni potreba. Zavijajmo si rokave in na delo!

ŽIVILCI.

Pivovarji.

Delavstvo pivovarj D. D. Union v Ljubljani in Mariboru je prošli teden zaključilo v maju pričetno mezno gibanje.

Borba je bila trda in se je bilo treba boriti za vsak procent. Podjetje je s trmo-glavo vztrajnostjo gnalo gibanje na špico in bi skoro izbruhnila stavka.

Delavstvo se je med delom zbralo na zborovanju in je bilo pripravljeno za do-sego svojih zahtev poslužiti se skrajnih sredstev. Vodstvo podjetja je končno uvi-delo, da se za par odstotkov res ne izpla-ča gnajviti delavstva. Zato je pristalo na ponovno razpravo, kjer se je končno le dosegel sporazum. Delavstvo je doseglo 30% sezonske doklade in povišano od-škodnino za obleko in obutev.

V primeri s prvotnimi zahtevami je us-pesh majhen, vendar pa boljši od zadnjih let, kar je tudi razumljivo, ako vzamemo v poštev, da je organizacija narastla za 100 odstotkov.

Delavstvo pa predvsem ne sme poza-bit, da je njih kompakten nastop in do-kaz enotnosti večji uspeh kot doklada.

Glavna zahteva delavstva je bila **deputatno pivo**, katero sle jim je odvzelo leta 1926 in katero vodstvo podjetja a pri-ori odklanja.

Na delavstvu samem pa je, ga bo li znalo dobiti nazaj ali ne. Vsekakor pa, ako se bo v organizacijskem pogledu delalo tako naprej, bomo v doglednem času spo-sobni priboriti si tudi deputat.

Po tem meznem gibanju se moramo spomniti tudi naših pivovarjev in jih vprašati, se li oni kot profesionalisti ne sramu-jejo, da se delavstvo bori za nje, med tem ko oni ob strani gledajo, a le radi spravi-jo dinarčke, katere jim je delavstvo brez njih sodelovanja priborilo.

Dajte, zganite se vendar in se pridru-žite tja, kamor spadate, da bo naša moč večja in zavest močnejša.

Dolžnost vsakega posameznega delav-ca v podjetju D. D. Union je, da se pri-ključi večini, da stopi v organizacijo, da skupno čuti in skupno dela, kajti le v ab-solutni kompaktnosti bomo sposobni pri-boriti si to, kakr nam pripada.

Kolikor moči, toliko pravic!

Predlogi Zveze živilskih delavcev Jugosl. velikemu županstvu, da v izvršilni naredbi glede odpiranja in zapiranja trgovin in obratov odredi:

Za pekovo stroko:

I. (Člen 14.) Pekovska stroka naj se uvrsti med kategorijo strok, za katere je določen 8 urnik.

II. Nedeljski počitek naj se določi v soboto od 4. ure popoldne do ponedeljka do 4. ure zjutraj.

III. Pričetek dela po pekarnah naj se določi enotno in sicer se sme pričetki s predelom ob 2. uri, s skupnim delom pa ob 4. uri zjutraj.

IV. V členu 18. osnovne uredbe naj se črta kruh, ostalo pecivo in meso zato, ker to raznašajo pomočniki in vajenci, s čemur se krši nedeljski počitek.

Za mesarsko stroko:

I. Za delavce mesarske in prekajeval-ske stroke naj se določi delovni čas od 6. do 12. ure in od 14. do 18. ure. — Ne-deljski počitek ima trajati od sobote od 18. ure do ponedeljka do 6. ure.

II. Prodajalne mesa, klobas, mesarske stojnice in barake se odpirajo ob delavni-kih od 6. do 11. ure dopoldne in popoldne od 15. do 18. ure. — Ob nedeljah poleti od 6. do 9. ure. — Ob nedeljah pozimi morajo biti vse zgoraj imenovane obrato-valnice celi dan zaprte.

OBLAČILNI DELAVCI.

Sodrug!

V panj nosijo čebele pridno druga za drugo in se veselo uspeha. V panju pa se nahajajo troti, ki ničesar skupaj ne nosijo, temveč živijo od tega, kar jim nanosijo čebele. Kadar pa so trojte preveč požrešni, pa jih čebele pomečejo ven. Razlika med čebelami in krojači je pa nekoliko drugač-na. Organizirani krojači nosijo svoje pri-spevke v organizacijo, da si potom nje iz-boljšajo svoj položaj in so si upostavili svojo tarifo. Neorganizirani (trojte), kate-ri pa za organizacijo ne žrtvujejo ničesar, živijo to, kar so si organizirani priborili. Sedaj pa pride razlika med čebelami in organiziranimi. Kadar pa so neorganizira-ni (trojte) preveč požrešni, pa gledajo, da organizirane pomečejo ven iz delavnice. Za-kaj je to? Ali ima žival več pameti? So-drugi, razmišljajte in postanite čebele!

Mezno gibanje krojačev v Oficirski za-drugi v Zagrebu.

Iz Zagreba nam poročajo, da je on-dotna uprava filijale »Oficirske nabavljal-ne zadruge« odpovedala svojim pomočni-kom-tarifo in jo hoče znižati. Pomočniki so boj sprejeli in se hočejo boriti za svoj obstoj do zmage. Uprava Centrale v Beo-gradu hoče ljubljansko filijalo razpustiti in te pomočnike premestiti v Zagreb. No, to je račun brez krčmarja, ker ljubljanski po-močniki ne pojdejo v Zagreb. Mi želimo sodrugom popoln uspeh. O rezultatu tega boja bomo pa še poročali.

LESNI DELAVCI.

Naši predlogi.

Zaupniški zbor Osrednjega društva lesnih delavcev, podružnice v Ljubljani, je na svojem sestanku razpravljalo o »Uredbi o zapiranju in odpiranju trgovin in obra-tov« in sklenil, da se zahteva:

1. Odpravijo naj se vsi nepotrebni prazniki razen nedelj in delavskega praz-nika.

2. Dela naj se na teden 48 ur, to je 8 ur dnevno, oziroma naj se uredi za indu-strijske obrate tako, da se smatra za ne-deljski počitek že od sobote opoldne do ponedeljka zjutraj.

3. Zakon o zaščiti delavcev se mora točno uveljavljati in v splošnem naj se ta uredba izvršuje po že svoječasni prvotni naredbi velikih županov za ljubljansko in mariborsko oblast.

Stari trg.

Cenjeni sodrug!

Namenil sem se, da napravim nekaj vrstic, da se vsaj v duhu morem trenutno zamisliti v pravo proletarsko družabno življenje vseh onih, ki stojijo neomajno na mestu, kamor jih je privedlo človeško spoznanje.

Teško je človeku, ko se zamisli sredi svojih tovarišev, enakih sebi, a ne enakih po ideji in pričanju — rečem ponovno — biti sredi enakih, a biti osamljen.

Ali pa je pričakovati v kratkem bolj-sega? Ne! Kajti za boljše čase je treba vzgojiti boljše ljudi.

Glede strokovnega pokreta, ki ga tu-kaj za enkrat, lahko trdim, ni, bi jaz stav-il nekako vprašanje: kaj bi bilo najbolje, da bi se odgovorilo razmeram, ki vladajo med delavstvom napram svoji poklicni organizaciji?

Jaz sem že poskusil na vse mogoče načine, da bi preprečil brezbriznost, ki se je vrnila med tukajšnje delavstvo, ali be-sede so bile le zastoj.

Meščanska ideologija in miselnost je temu delavstvu zaslepila vse, kar je po-štenega. Delavstvo seveda tudi veruje v to iluzijo, ne računajoč na svojo bodočnost.

Podjetniki so jih pa oplašili za vsako skupno delo. In tako so nekateri zanemarili celo vsak pojav delavskega pokreta ter zašli v popolnoma sebično stran, a drugi so se razšli po poti, da si iščejo utehe rešenja po raznih sezonskih delih, da tako zadovoljijo svoj položaj, ker v tovarni niso našli dela vsled nezaupanja v samega sebe.

Ko pa pride zima, bo pa zopet naval! Sledile bodo zopet zastojne mezd.

Torej v resnem, pravem pomenu be-sede so tukaj redki pogovori o delavskem vprašanju. Smisla o strokovni organizaciji bi še bilo, a za plačevanje prispevkov pa naletimo na zagonetno vprašanje. Za soci-jalistično čtivo ni volje; za alkohol in po-dobno, no, za to pa ni odrekanja.

Pristopivši člani v januarju t. l. so se porazgubili, nekateri so le veliko govorili, svoje dolžnosti pa ne storili.

Mene to sicer prav nič ne straši, da-siravno mi nekateri pravijo, da ne boš nič naredil in da sem nespameten itd. Jaz pa pravim, da se je razredno zavednemu de-lavcu nemogoče odpovedati prevrženim proletarski ideji.

Pri komur je pravilna duševna vzgo-ja že vtelesena, tam ni pričakovati obupa.

Sicer je pa tudi resnica, da ako sem jaz sam organiziran v celem okraju, da mi ne more koristiti organizacija popolno-ma nič v celotnem pokretu, ker za celoto posameznik ni nič. Torej če bi bili pa vsi taki, potem pa ne bi bilo še sploh nobene delavske organizacije na svetu.

Torej sodrug, iz tega pisma Vam bo lahko razvidno, koliko duševnega trplje-nja občuti človek posameznik v krajih ne-zavednega delavstva.

Čim bolj pritiska reakcija, tem bolj ponižni so psički.

S sodružnim pozdravom!

Delavec-sodrug.

Razno.

Delavcem, ki bi radi v Francijo!

»Javna borza dela« v Ljubljani, nje podružnica v Mariboru ter ekspozituri v Celju in v Murski Soboti bo postopoma organizirala transporte delavcev v Fran-cijo. V poštevi prihajajo vojaščine prosti, ne nad 45 let stari, zdravi in močni delav-ci, pred vsem rudarji, kovinarji, zidarji, tesarji, tovarniški delavci in težaki. Kdor reflektira na zaposlitev, naj javi svoji pristojni Borzi dela (Ljubljana, Maribor, Velje in Murska Soboti) te-le podatke:

1. Ime in priimek. 2. Bivališče in zad-nja pošta. 3. Rojstno leto. 4. Stan: ali sam-ski ali oženjen. 5. Število nepreskrbljenih otrok. 6. Pristojna občina. 7. Poklic. 8. De-lodajalci zadnjih dveh let. 9. Kakšno delo si predvsem želi.

Velika važnost se polaga na navedbo pravega poklica. Borze dela bodo reflek-tante zbrale ter jih pravočasno pozvale, kdaj naj se delavci javijo v svrhu pregle-da. Kdor bo pri pregledu sprejet, bo dobil osebno izkaznico, s katero bo potem lahko dobil potni list na pristojnem okrajnem glavarstvu. Manjši transporti bodo po-tovali iz Zagreba, večji pa s sedeža Borz dela. — »Javna borza dela« v Ljubljani.

Vsak se pa poleg tega ima tudi pri-javiti svoji strokovni organizaciji.

„BEZIMENA“

je ona moč, ki daje ženi, njeno vseosvežujočo draž... njeno osvajalno lepoto, ki giblje svet...

„BEZIMENA“

je tudi ona še nikdar ne-sluteča dragocena mast, ki poklanja ženi „Veliko le-poto“ ter izpolnitev vilin-skih želj iz bajk. Da, kakor v bajki, kje se čez noč izpolnijo skrivnostne želje, katere smo nosili po dnevi v srcu... tako skriv-nostno tudi „BEZIMENA“ prinaša tisto čarobno dra-žest in lepoto, za katero hrepeni vsako žensko srce,

srce vsake ženske ki koprni po mladosti, živ-ljenju in solncu,

srce vsake ženske ki nosi v krvi svojo kraljico s kraljevskim nago-nom vladanja — vla-danja nad človekom, ki leži pred njo v prahu.

„BEZIMENA“

ni navadna krema, nego je skrivnost ženstva stopljena v porcelanosti lončič.

„BEZIMENA“

ni navadno kosmetično sredstvo, nego je izpolnenje Vaših želj.

„BEZIMENA“

se ne prodaja v apotekah in drogerijah, ona se do-biva samo po pošti od izdelovalca potom edinega depota za SHS po točnem naslovu:

Magia-Kozma Zagreb

Bregovita ulica 2/II.

Samo za denar poslan naprej. — Po povzetju se ne pošilja.

„BEZIMENA“ za dan, veliki lončič 50 Din. - Za noč, veliki lončič 50 Din. - 2 lončiča, za dan in noč, skupaj samo 80 Din.

Na maloi
U S T A N O V L J E N O 1 8 3 9

M E S T N I T R G 1 5

L. MIKUŠ, LJUBLJANA

Na velikoi

Delavke in delavci!

Blago za obleke, perilo itd. dobite pri tvrdki

NOVAK

Ljubljana, Kongresni trg 15

Najbolje in najcenejše!

Radi prezidave lokala še zelo znižane cene.